

COUNTERING MARITIME ILLEGAL MIGRATION, HUMAN EXPLOITATION AND TRAFFICKING

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-266-1-39>

ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОЇ ДОПОМОГИ В КРАЇНАХ ЄВРОПИ

Бурчак Леся

*аспірант, правознавець, адвокат
Інститут інформації, безпеки і права
Національної академії правових наук України
м. Київ, Україна*

Светлічний Ігор

*аспірант, магістр міжнародного права, адвокат
Інститут держави і права ім. В.М. Корецького
Національної академії наук України
м. Київ, Україна*

У частині першій статті 59 Конституції України [1] закріплено право кожного на правову допомогу. Протидія нелегальній міграції, експлуатації та торгівлі людьми на морі включає й ефективну правову допомогу, що обумовлює актуальність дослідження. Право на правову допомогу – це гарантована законодавством можливість фізичної особи одержати правові (правничі) послуги.

Аналізом законодавства деяких розвинених країн Європи встановлено, що в цих країнах майже завжди застосовується поділ правової допомоги на два види: первинну і вторинну, як і в Україні. Проте в більшості країн Європи не надається абсолютно безоплатна для клієнтів правова допомога у цивільних справах, натомість існує можливість часткової оплати.

До первинної правової допомоги належать нескладні і менш затратні за часом і коштами види правової допомоги, наприклад, консультування. Для їх отримання або не вимагається надання жодних документів, або перевірка права на отримання безоплатної правової допомоги дуже спрощена. До вторинної правової допомоги, зазвичай, належать більш трудомісткі види, найчастіше є представництво в суді, особливо у кримінальних провадженнях [2]. Для цього виду допомоги існують обмеження за колом осіб, категоріями справ.

У багатьох країнах Європи, як і в Україні, первинна правова допомога завжди надається безплатно фізичній особі. Це пов'язано з тим, що питання, за якими надається первинна правова допомога, носять досить уніфікований характер і вимагають швидкого надання інформації. У такій ситуації перевірка на відповідність критеріям буде складнішою ніж надання первинної допомоги будь-якому заявнику [3].

В різних країнах світу дуже різняться відповідні критерії. Кожна держава самостійно встановлює критерії, за якими визначається наявність права на безплатну правову допомогу. У цілому можна виділити два критерії: фінансовий – відсутність необхідних коштів і предметний – категорія справи.

Перший, фінансовий критерій, встановлений в Україні та в більшості європейських країн. При визначенні доходу враховується середньомісячний дохід особи, наприклад, у Молдові за шість місяців, що передують поданню заяви. В Україні приблизно така ж сама система, але враховується дохід на члена сім'ї. Для Молдови, як і для України, характерна ситуація, при якій вторинна правова допомога у цивільних справах надається особам, чий дохід не досягає рівня, встановленого законом про безплатну правову допомогу, або аналогічним.

Другий, предметний, підхід практикується в більшості європейських країн. Зокрема, в Німеччині особа, яка має дохід нижче певної суми, має право отримати будь-який з видів безплатної правової допомоги та при цьому на нього не покладається обов'язків щодо співфінансування послуг. При перевищенні цієї планки людина не має права претендувати на отримання безплатної правової допомоги у вигляді консультування і позасудового представництва, але може скористатися допомогою представника в судовому розгляді. Таким чином, у німецькій системі можна спостерігати поєднання двох різних способів встановлення фінансового критерію: твердий показник щодо консультування та позасудового представництва і диференційована шкала щодо представлення інтересів у суді.

Цей підхід практикується, до прикладу, також у Фінляндії та багатьох країнах Європи, де встановлена шкала доходів особи, яка претендує на надання безплатної правової допомоги. Ще один підхід полягає в індивідуальній оцінці майнових активів особи, що звернулася, її можливості оплатити правову допомогу, а також співвідноситься з вартістю необхідної правової допомоги.

Правова допомога в кримінальних справах у Великій Британії забезпечується здебільшого через фірми повірених (солісіторів) та адвокатів (баристерів) які працюють у приватній практиці. Правова допомога забезпечується не тільки через повірених і адвокатів у приватній практиці, але також адвокатів, що працюють у центрах правової допомоги.

Майже всі приватні юристи країн Європейського Союзу присвячують частину свого вільного часу веденню справ, за які вони не отримують оплати. Це престижно і є справжнім *pro bono*.

Згідно зі статтею 47 Хартії основних прав Європейського Союзу: «Те, хто не розполагає достаточними засадами, освобождаються от судебных расходов в той мере, в которой это освобождение необходимо для обеспечения эффективного доступа к правосудию» [4, с. 47]. Правова допомога доступна для тих, хто відчуває нестачу в ресурсах, оскільки необхідна, щоб гарантувати доступ до правосуддя.

У Литві до первинної допомоги належать правове інформування, правові консультації, складання документів, адресованих державним або муніципальним органам, за винятком процесуальних документів. При цьому платежі від конкретної людини відсутні, витрати на первинну безоплатну правову допомогу повністю фінансуються державою, вторинна безоплатна правова допомога у цивільних справах залежить від матеріального становища отримувача, як і в Україні.

У Болгарії інший поділ: первинна включає в себе консультації, спрямовані на досягнення угоди «поза залогоу суду» до початку слухань або до направлення справи до суду, і підготовку документів, необхідних для передачі справи в суд. Вторинна правова допомога також надається у вигляді представництва в суді.

В Україні з 2013 року, відповідно до Закону України «Про безоплатну правову допомогу», всі затримані громадяни мають право на допомогу адвоката за рахунок держави, в тому числі, якщо самі не можуть забезпечити себе правовою допомогою за власний рахунок. Система безоплатної правової допомоги в Україні (надалі – БПД) надає всім потребуючим захисника у кримінальних справах та представника у цивільних та адміністративних справах. Захисниками та представниками можуть бути як адвокати, так і працівники центрів безоплатної вторинної правової допомоги, які відкриті у кожному місті країни [5].

Перед адвокатурою та системою БПД України постають нагальні питання покращення професійної підготовки адвокатів, їх спеціалізації у військовому праві, можливо, навіть створення військової адвокатури, яка змогла б якісно надавати послуги клієнтам, якими є жертви військової агресії, військовослужбовці, полонені, дипломатичні представники тощо.

Підсумовуючи, можемо зробити висновки про те, що принципи та стратегії надання безоплатної правової допомоги в Україні потребують удосконалення та гармонізації з правом Європейського Союзу.

Література:

1. Конституція України : Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр> (дата звернення: 15.11.2022)
2. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05 квітня 2001 р. № 2341-ІІ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14> (дата звернення: 15.11.2022)
3. Сайт «Вища школа адвокатури НААУ» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.hsa.org.ua/blog/oglyad-system-bezoplatnoyi-pravovoyi-dopomogy-u-krayinah-yevropejskogo-soyuzu/> (дата звернення: 15.11.2022)
4. Хартія основних прав Європейського Союзу // Юридична енциклопедія : [у 6 т.] / ред. кол.: Ю. С. Шемшученко (відп. ред.) [та ін.]. – К. : Українська енциклопедія ім. М. П. Бажана, 2004. – Т. 6 : Т – Я. – 768 с. – ISBN 966-7492-06-0.
5. Сайт «Безоплатна правова допомога» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://legalaid.gov.ua/> (дата звернення: 15.11.2022)

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-266-1-40>

UKRAINIAN REFUGEES IN POLAND: PREVENTION OF HUMAN TRAFFICKING

Hodlevska Valentyna

Ph.D.

*Academy of Tourism and Hotel Management in Gdansk
Gdansk, Poland*

The problem of human trafficking is considered the slavery of the 21st century. It is also often called «the slavery of our days», given that in both cases man is seen only as a tool or a thing. The victims of human trafficking most often become those people who want to avoid difficult living conditions at all costs and, for this purpose, often recklessly agree to leave their homeland, naively believing empty promises about a quick increase in their income level. As a result, many of them fall into difficult situations, become victims of merciless physical and moral exploitation, are forced to perform hard, unpaid work beyond their capabilities, and are also subjected to beatings, threats and humiliation. The problem of human trafficking has become a matter of concern for all civilized mankind. Despite the fact that more and more countries are joining their efforts in the fight against this phenomenon, modern slavery continues to be a harsh reality of our days. Although